

ČLOVEKA NIKAR ... AKTIVNOSTI POLICIJE V BOJU ZA SAMOSTOJNO IN DEMOKRATIČNO SLOVENIJO

Desetdnevna vojna je bila povod za pripravo nove zbirke oddelka o razvoju varnostnega sistema v Muzeju organov za notranje zadeve RS. Na prvem sestanku organizacijskega odbora na PU v Novem mestu 1993 je bil sprejet sklep, da bo razstava odprta ob ustanovnem združenju veteranov Sever. Ime je dobilo po znani akciji slovenske milice za preprečitev "mitinga resnice" 1. decembra 1989 v Ljubljani. S to akcijo je namreč milica dokazala, da je pripravljena braniti slovensko državo in njene državljane. Ustanovni dan 26. marec pa je bil izbran zato, ker ustanovitelji niso želeli, da bi datum spominjal na katerikoli dogodek v preteklosti.

Razstava z naslovom Človeka nikar ... Aktivnosti policije v boju za samostojno in demokratično Slovenijo je bila odprta 26. marca 1994. leta v predverju Zavarovalnice Tilia v Novem mestu.

Odprl jo je takratni minister za notranje zadeve Ivo Bizjak.

Zbirka ponazarja posredne in neposredne vzroke za okupacijo Slovenije. Zajema čas od 1. 12. 1989 do 26. 10. 1991, od preprečitve "mitinga resnice" v Ljubljani do posnetkov s koprskega pristanišča, ko je zadnji vojak JLA zapustil Slovenijo.

Obrambne priprave milice so potekale že pred 26. junijem 1991. Posebna "šola" zanjo je bil prav datum 1. 12. 1989. Organizirano zborovanje v Ljubljani naj bi Slovincem razkrilo resnico o Kosovu. V resnici pa so organizatorji mitinga želeli "kosovizirati" Slovenijo, jo zaplesti v krvavi obračun med Srbi in Albanci na naših tleh in s tem doseči uvedbo izrednih razmer. Vodstvo v organih za notranje zadeve je pripravilo načrt, s katerim naj bi se postavili po robu ne le skupinam razgrajačev, ki so bili specializirani za uprizarjanje razgrajaških in rušilnih pohodov, ampak predvsem tistim, ki so bili pripravljene izkoriščati in usmerjati njihovo delovanje.

Mestni sekretariat za notranje zadeve je miting prepovedal, ker je ocenil, da bi organizacija mitinga razpihovala nacionalno sovraštvo in nestrpnost in usmerjala svoj cilj na razbijanje bratstva in enotnosti.

V uvodnem delu se vrstijo datumi: 5. oktober 1990, ko so specialne enote JLA iz Šentvida pri Ljubljani zasedle štab Teritorialne obrambe, 23. december, ko je bil plebiscit, 26. december, ko je slovenski parlament uradno in slovesno razglasil izide plebiscita, 23. maj 1991, ko je nastal zaplet v Pekrah pri Mariboru, 24. maj, ko je vojaški oklepnik do smrti povozil Josefa Simčika, ugrabitev poveljnika TO za vzhodno Štajersko Vladimirja Miloševića ipd.

26. junija 1991 je bila na Trgu revolucije v Ljubljani razglašena samostojnost in neodvisnost Slovenije.

Že 26. junija je bilo jasno, da je prišlo do vojnih razmer na območju Slovenije. Tanki JLA so bili na primorskih cestah že 26. junija 15 minut pred 13. uro. Predsednik Predsedstva Milan Kučan je 27. 6. ob 7. uri zjutraj sporočil: "Prišlo je do agresije na Slovenijo in tej agresiji se je treba upreti z vsemi sredstvi, tudi z orožjem!"

Kolone oklepnikov, tovornjakov in težkih vojaških vozil so se pomikale proti Sloveniji z vseh strani. Tanki so prodirali in mendrali, kar jim je bilo na poti. Bili so povsod: na Primorskem in Notranjskem, Dolenjskem in Štajerskem, Gorenjskem in Koroškem in v Prekmurju. Agresor je uporabljal tudi kasetne bombe, ki so po mednarodnih zakonih prepovedane za napad na civilno prebivalstvo. Cilji letalskih napadov so postale telekomunikacije. Padle pa so tudi prve žrtve.

Agresija na Slovenijo se je internacionalizirala, ko se je v Luksemburgu zbral dvodnevni vrh evropske skupnosti. Neprepričljiv je bil sporazum o premirju, ki so ga v Zagrebu 29. junija sklenili predstavniki evropske skupnosti, jugoslovanskih oblasti in republik Slovenije ter Hrvaške.

Grožnje armadnega vrhovnega štaba so se stopnjevale, letala so množično preletavala zračni prostor Slovenije, iz helikopterjev z oznako Rdečega križa so streljali tudi na civilno prebivalstvo.

Vdaje pripadnikov JLA so bile vedno številnejše in prestopov v TO je bilo vsak dan več. Svoje je naredila izolacija brez hrane, pijače in elektrike. Nekateri častniki, predvsem Slovenci, so prestopali na stran TO, predvsem iz osebnih in moralnih razlogov.

Posnetki iz bolnišnic so dokazovali, da je zdravstveno osebje sprejemalo vse, ki so bili potrebni pomoči. Kot bolniki so postali prijatelji, pred tem so bili vsak na svoji strani. Prikazani so bili tudi najbolj žalostni posnetki.

Starši mladeničev, ki so služili vojaški rok v Sloveniji ali v drugih republikah, so zahtevali, da se eni in drugi takoj vrnejo domov. Shod srbskih staršev pred Halo Tivoli v Ljubljani je bil množičen, saj so se pripeljali z več avtobusi.

Internationalizacija na Brionih 7. julija 1991, kjer so se zbrali: ministrska trojka evropske skupnosti skupaj s predstavniki obeh strani, ki so bile neposredno vpletene v jugoslovansko krizo, je prinesla tako imenovano brionsko deklaracijo. Obsegala je naslednje temeljne točke:

- Slovenija je bila nedvomna zmagovalka v 10-dnevni vojni z jugoslovansko armado in je upravičeno pričakovala zmagovalno obravnavo,
- jugoslovanska vojska se kljub vsemu ni dokončno vdala in predala, saj je bila grožnja ponovnega napada (Adžičeve izjave) na Slovenijo tokrat "res z vsemi sredstvi" povsem realna in je ni bilo mogoče spregledati in
- med obema stranema se je nahajala evropska skupnost kot posrednica, ki se je vmešala takoj na začetku vojne zaradi strahu pred širitvijo le-te na njena ozemlja in zaradi strahu pred razpadom neke državne celote – Jugoslavije, ki je skupnosti zagotavljala relativno stabilnost na Balkanu.

Konferenco je vodil Hans van den Broek, ki je ponudil izhodišča dokumentov obema stranema. Vsebina teh je bila:

- premirje,
- umik vojske,
- zamrznitev deklaracije za tri mesece,
- pogajanja o bodoči ureditvi na enakopravnih temeljih.

Preprost sklep iz tega je bil, da podpis deklaracije pomeni dokončen, čeprav odložen konec Jugoslavije. V pogajanjih je Slovenija sicer morala zamrzniti deklaracijo o neodvisnosti, dobila pa je mir in po treh mesecih možnost, da Jugoslavijo dokončno zapusti.

Podpis deklaracije je bil 5 minut pred polnočjo 7. julija 1991.

V treh mesecih se je JLA umaknila iz Slovenije. Ob 24. uri 26. 10. 1991 je iz koprskega pristanišča zapustil Slovenijo zadnji vojak JLA.

V desetdnevni vojni je izgubilo življenje šest pripadnikov policije:

Zbirka je do danes že enajstkrat gostovala, in še gostuje po Sloveniji.